



הרב משה ליב הכהן הלברשטט

פרשת לך לך

חסד לאברהם

"ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך... אל הארץ אשר אראך... ויקח אברם את שרי אשתו... ואת הנפש אשר עשו בחרן, ויצאו ללכת ארצה כנען" (בראשית יב, א,ה)

אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת, אמר, תאמר שהבירה זו בלא מנהיג? הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו, אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג? הציץ עליו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, אני הוא בעל העולם (בראשית רבה לט, א). רש"י מסביר, שאברהם אבינו ראה שמים וארץ, ראה שמש ביום, וירח בלילה, וכוכבים מאירין, אמר, אפשר שיהא דבר גדול כזה בלא מנהיג? הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר לו, אני הוא בעל העולם.

"ואת הנפש אשר עשו בחרן", אמר רבי אלעזר בן זימרא אם מתכנסין כל באי העולם לברוא אפילו יתוש אחד, אינן יכולין לזרוק בו נשמה, ואת אמרת **"ואת הנפש אשר עשו בחרן"**? אלא אלו הגרים שגיירו. ואם כן שגיירו, למה אמר עשו? אלא ללמדך, שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגיירו, כאלו בראו. ויאמר אשר עשה, למה נאמר אשר עשו? אמר רב הונא אברהם היה מגייר את האנשים, ושרה מגיירת את הנשים (בראשית רבה לט, יד. ילקוט שמעוני 10).

"ויקרא שם אברם בשם ה'" (בראשית יג, ד), **"ויקרא בשם ה'"**, מלמד שהקריא שמו של הקדוש ברוך הוא בפי כל בריה.

דבר אחר, "ויקרא", התחיל מגייר גרים, ולהכניסם תחת כנפי השכינה (בראשית רבה לט, טז).

"ויטע אשל בבאר שבע" (בראשית כא, לג), אמר ריש לקיש מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים [להננות עוברים ושבים – רש"י], רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר פרדס וחד אמר פונדק [ללון שם אורחים, ולשון אש"ל נוטריקון הוא, אכילה, שתיה, לוויה, שהיה מאכילן ומשקן ואחר כך מלווה אותן – רש"י]... "ויקרא שם בשם ה' אל עולם", אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב, כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם, וכי משלי אכלתם? משל אלוהי עולם אכלתם! הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם! (סוטה י.).

אברהם אבינו נולד בדור של עובדי אלילים, העולם כולו שרוי בחשכה רוחנית, עד שהפציע אורו של אברהם אבינו בעולם, הוא מתבונן סביבו, ומגיע למסקנה ההגיונית והפשוטה שיש מנהיג לבירה, יש בורא לעולם. אברהם אבינו יוצא לדרך במצוות בוראו, ובכל מקום אליו הוא מגיע הוא נושא את בשורת האמונה בבורא העולם, וכך מתקבצים סביבו אלפי אנשים, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים. אברהם אבינו היה בעל חסד גדול מאוד, הוא ארח אנשים רבים בצורה הטובה ביותר, נתן להם אוכל טוב, מיטה נוחה, ליווי ביציאה לדרך, אולם גם בכובעו הזה של בעל החסד הגדול, המטרה העיקרית נשארה לבשר את בשורת האמונה, להביא אנשים להכרה בבורא העולם, "וכי משלי אכלתם? משל אלוהי עולם אכלתם! הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם!". אילו היו שואלים אותנו מה מסמל את אברהם יותר מכל? איזה מורשת השאיר אחריו אברהם אבינו? איזה חותם הטביע אברהם בעולם? התשובה לכאורה ברורה, אברהם אבינו הוא סמל האמונה בבורא העולם, זה הדגל העיקרי והמשמעותי ביותר אותו הוא נשא.

"תתן אמת ליעקב חסד לאברהם" (מיכה ז, כ).

שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות א, ב).

יעקב אבינו עליו השלום תיקן עמוד התורה שהיה יושב אוהלים. ויצחק תיקן עמוד עבודה שהיה עולה תמימה. ואברהם תיקן עמוד גמילות חסדים כידוע ויטע אשל בבאר שבע (רוח חיים לרבנו חיים מוולוז'ין, אבות א, ב).

הנביא מיכה ואחריו חכמינו זכרונם לברכה, בבואם להגדיר את דגלו של אברהם אבינו, בבואם לומר מה הוא מסמל, תשובתם ברורה, חסד! "חסד לאברהם", אברהם הוא עמוד החסד בעולם, הוא זה שתיקן את עמוד גמילות חסדים. דבר זה נראה תמוה, ודאי שאברהם אבינו הביא את דרגת החסד לגבהים שלא הוכרו בעולם לפניו, הוא סייע לאלפי אנשים בלבו הרחב ובעושר בו חננו השם, אבל... היו בעלי חסד לפניו והיו גם אחריו, איך ניתן להשוות זאת לבשורת האמונה בבורא העולם אותה הוא נשא? לשינוי האדיר בעולם בעקבות בשורה זו מאז ועד ימינו אנו למשך אלפי שנים? הלא גם החסד שלו גויס לטובת בשורה זו, בשורת האמונה שהיתה עיקר חייו?!

כאשר אדם עושה חסד ומטיב עם אחרים יכולים להיות לכך מניעים שונים, יש אדם שמסייע לאנשים במצוקה, ממניעים זרים, הוא רוצה להשיג השפעה על אותם אנשים כדי שיתמכו בו פוליטית. יש שיעשה זאת כי קשה לו לראות אותם במצב זה, והוא רוצה להשקיט את מצפונו. אחרים עושים זאת כי זה נותן להם תחושת כח, עוצמה ועליונות על אחרים, בכך שהם זקוקים לחסדיהם. יש העושים זאת משום שהם הגיעו למסקנה שכלית עצמאית שזהו הדבר הנכון לעשות, אדם שיש לו צריך לתת לאדם שאין לו. אברהם אבינו לא עסק בחסד מתוך אף אחד ממניעים אלו, החסד שלו הגיע ממקום אחר לחלוטין.

אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב (דברים יג, ה) "אחרי ה' אלהיכם תלכו", וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה, והלא כבר נאמר (דברים ד, כד) "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא?" אלא להלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב (בראשית ג, כא) "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", אף אתה הלבש ערומים. הקדוש ברוך הוא ביקר חולים, דכתיב (בראשית יח, א) "וירא אליו ה' באלוני ממרא", אף אתה בקר חולים. הקדוש ברוך הוא ניחם אבלים, דכתיב (בראשית כה, יא) "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו", אף אתה נחם אבלים. הקדוש ברוך הוא קבר מתים, דכתיב (דברים לד, ו) "ויקבר אותו בגיא", אף אתה קבור מתים (סוטה יד.).

אברהם אבינו מגלה את בוראו, מתדבק בו בכך שהולך בדרכיו, אברהם אבינו נושא את בשורת האמונה בבורא העולם כדי להיטיב עם הבריות, אברהם אבינו מכניס אורחים כדי להיטיב עם הבריות, כל מה שאברהם אבינו עושה זה חסד, המניע של אברהם אבינו טהור לחלוטין, ללכת אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא. הנביא מיכה מגלה לנו את הנקודה הפנימית והאמיתית של אברהם אבינו שזו היא מידת החסד, בוודאי שאברהם אבינו היה גדול מבשרי האמונה בעולם, הוא גם היה גדול מכניסי האורחים בעולם, אבל מהיכן נבע כל זה? ממקום אחד, טהור ואמיתי, "והלכת בדרכיו", ללכת בדרכי ה' יתברך, זהו הדגל העיקרי של אברהם אבינו, זה מה שהוא סימל. אברהם אבינו לא מכניס אורחים על מנת לגייס תומכים לדת החדשה של אמונה בבורא העולם, הוא מכניס אורחים על מנת ללכת בדרכי השם ולהיטיב עם הבריות, אברהם אבינו מיטיב עם הבריות ברוחניות וגם בגשמיות, ותמיד מאותו מניע טהור ואמיתי, ולכן הסמל שלו הוא "חסד לאברהם".